

Kerryttämättömiin itsenäistymisvaroihin liittyvien kustannusten korvaaminen ja menettelytapa

Kaupunginhallitus 02.03.2026 § 64
93/00.04.01/2026

Valmistelija

Hallintojohtaja Riitta Luotio

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (Varha) ja Varsinais-Suomen kuntajohtajien välisissä neuvotteluissa on syksyn 2025 aikana sovittu seudullisesta menettelytavasta lastensuojelulain 77 §:n mukaisten itsenäistymisvarojen suorittamisesta. Neuvottelujen perusteella on laadittu sopimus suorittamatta jääneiden itsenäistymisvarojen kustannustenjaosta sekä niihin liittyvistä menettelytavoista Varhan ja Naantalin kaupungin välillä. Lisäksi esitetään päätettäväksi menettelystä tilanteissa, joissa itsenäistymisvarojen kerryttämisvastuu olisi yksin ollut Naantalin kaupungilla.

Asian taustaa

Lastensuojelulain (417/2007) 77 §:ssä säädetään itsenäistymisvaroista. Lainkohdan 1 momentin mukaan *"Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, 40 §:ssä tarkoitettua sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hänen itsenäistymistään varten on kalenterikuukausittain varattava määrä, joka vastaa vähintään 40 prosenttia hänen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan. Määrää laskettaessa ei lapsilisää kuitenkaan oteta huomioon"*.

Lastensuojelulain 77 §:n 3 momentin mukaan *"hyvinvointialueella on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä taikka lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 23 vuotta"*.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Sosiaali- ja terveystalvelujen ja pelastustalvelujen järjestämisvastuun siirron myötä vastuu lastensuojelun järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Tämä koskee myös vastuuta itsenäistymisvarojen kerryttämiseen liittyen.

Itsenäistymisvarojen kerryttämisessä on ilmennyt vajetta

Varhan toimialueella on käynyt ilmi, että itsenäistymisvaroja ei ole kaikilta osin kerrytetty riittävästi, eikä niitä näin ollen ole kaikilta osin maksettu niille henkilöille, joiden jälkihuolto on päättynyt.

Voimaannpanolain (Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta 616/2021) 25 §:n 3 momentin mukaan, *jos kunta on toiminut ennen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtoa joko voimassa olevan lainsäädännön tai kuntaa*

sitovan sopimuksen vastaisesti, kunta vastaa tästä aiheutuvista seuraamuksista.

Perustuslain 118 §:n 3 momentin mukaan *jokaisella, joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa virkamiehen tai muun julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia tämän tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka virkamieheltä tai muulta julkista tehtävää hoitavalta sen mukaan kuin lailla säädetään.* Vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n mukaan *julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon.*

Varhan ja kuntajohtajien välisissä kokouksissa 8.5., 18.6., 8.10. ja 6.11.2025 on käsitelty kunnan järjestämisvastuun aikaisia kerryttämättömiä itsenäistymisvaroja sekä tähän liittyvää sopimuksen laatimista. 6.11.2025 pidetyssä kokouksessa on päätetty, että asiassa tullaan soveltamaan viranomaisen itseoikaisumenettelyä. Varhan toimesta selvitetään kaikkien jälkihuollossa ja huostaanotettuina 1.1.2023 olleiden lasten ja nuorten itsenäistymisvarojen tilanne ja korjataan mahdollisesti kerryttämättä jääneet itsenäistymisvarat ilman erillisiä vaatimuksia asiakkailta.

Sopimus kerryttämättömien itsenäistymisvaroihin liittyvien kustannusten korvaamisesta ja menettelytavoista

Neuvoteltu sopimus koskee tilanteita, joissa vastuu itsenäistymisvarojen kerryttämisestä on ollut sekä Naantalin kaupungilla (31.12.2022 saakka) että Varsinais-Suomen hyvinvointialueella (1.1.2023 lähtien). Naantalin kaupunki vastaa järjestämisvastuun siirtoa edeltävältä ajalta syntyneistä itsenäistymisvarojen kerryttämisestä ja kunta korvaa kerryttämättömät itsenäistymisvarat suoraan asiakkaalle tilanteissa, joissa huostaanoton jälkihuoltokin on päättynyt ennen järjestämisvastuun siirtymistä Varhalle. Naantalin kaupungin sosiaalitoimi on aikanaan huolehtinut itsenäistymisvarojen kerryttämisestä, joten tällaisia tapauksia ei lähtökohtaisesti pitäisi juurikaan olla. Naantalin kaupunki on siirtänyt kerrytetyt itsenäistymisvarat Varhalle 31.12.2023.

Sopimus kerryttämättömiin itsenäistymisvaroihin liittyvien kustannusten korvaamisesta ja menettelytavoista on liitteenä.

Liite 1, KH 2.3.2026

Liitteenä olevaan sopimusluonnokseen on täydennetty Naantalin kaupungin taholta tarvittavat tiedot. Lisäksi Varhalle on 13.2.2025 mennessä toimitettu tiedot sopimuksen yhteyshenkilöstä (talousjohtaja Heli Lähteenmäki) sekä tiedot sopimuksen allekirjoittajasta (kaupunginjohtaja Laura Leppänen).

Tilanteissa, joissa sijaishuollon tai jälkihuollon asiakkuus on ollut voimassa järjestämisvastuun siirtyessä Varhalle, hyvinvointialue selvittää kertymättömien itsenäistymisvarojen määrän, josta kummatkin sopijapuolet vastaavat järjestämisvastuunsa alaiselta ajalta. Varhan yhteyshenkilö ilmoittaa kunnalle sen euromäärän, josta kunta vastaa. Kunnan yhteyshenkilö ilmoittaa viimeistään 30 päivän kuluessa euromäärän hyväksymisestä Varhan yhteyshenkilölle. Tämän jälkeen Varha tekee asiassa päätöksen asiakkaalle.

Vastuunjako on tarkemmin määritelty liitteenä olevan sopimuksen kohdassa 3.

Kerryttämättömien itsenäistymisvarojen selvittämistä varten Varha palkkaa yhden henkilötyövuoden verran resurssia, josta aiheutuvat kustannukset jaetaan Varhan ja kuntien välillä sopimuksessa ja sen liitteessä tarkemmin määritellyllä tavalla. Varha laskuttaa palkatusta työntekijästä aiheutuvat kulut kunnilta kerran vuodessa toteutuneen mukaisesti. Naantalin kaupungin osuus palkkauskustannuksista on arvion mukaan 4,1%. Sopimuksen voimaantulo edellyttää molempien sopijapuolten allekirjoituksia ja se on voimassa toistaiseksi.

Kummallakin sopijapuolella on oikeus irtisanoa sopimus päättymään kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta seuraavan kuukauden alusta.

Ratkaisuvalta

Hallintosääntö § 25

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Naantalin kaupunki solmii liitteen 1 mukaisen sopimuksen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa kerryttämättömiin itsenäistymisvaroihin liittyvien kustannusten korvaamisesta ja siihen liittyvistä menettelytavoista.

Mahdollisesta tarkemmasta selvittämisen menettelystä ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle selvittelytyöstä suoritettavasta mahdollisesta korvauksesta päättää kaupunginjohtaja.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.